

באצ"ל
יצחק ברמן הצעיר, בן תשעה שנה, אחד בכירי האצ"ל, בצילום בכיכר הרבט סמואל בתל-אביב. גם בתקופת המחנות שלו היה ידוע כאחד האנשים האלגנטיים ביותר.

הגרמני בבוקרשט. אני יודע שהשיחה מוקלטת, אבל אני יודע באיזה חדר שומר רים את התקליטים. מיד כשאני מסיים לדבר איתך, אני הולך לאותו חדר ומשמיד את התקליט, ואכן, כך היה."

אולם נראה כי למיטב ההצלחה המודי-עניית הגיע ברמן דווקא ברשת שטוה בהונגריה. אל משרדו הגיע מידע מדויק ביותר ממיפעלי גרינג ברטה לייצור נשק. בין סוכניו היו שני מנהלים בכירים של מיפעלי חברה זו בהונגריה, והמוכיר של המחלקה הפוליטית של משרד החוץ ה-הונגרי. המידע שהגיע אליו היה לא רק מגרינג ברטה ההונגרי, אלא ממיפעלי יצור הנשק והתחמושת בכל רחבי הרייך. כל החלטה על יצור נשקים ומטוסים וכל דיווח עליהם, הגיעו לשולחנו של ברמן באותה מהירות שבה הגיעו למשכ"ל הגרמני, ועברו בבחילות לידעת כוחות בעלות הברית. מלבד הרשת של ברמן היו עוד שני מקורות שדיווחו לבעלות-הברית דיווי חים אלה: התיזמורת האדומה המפורסמת שישבה בשווייץ ומקור סודי בשוודיה.

עבודה ביחד עם פילבי

פרשה אחרת הזכורה לברמן מתקופת היותו קצין מודיעין בקושטא היא פרשה הקשורה למי שנודע אחר-כך כרבי המרגלים קים פילבי. בסוף המלחמה, כאשר יום אחד מפקד המודיעין של הבלקן היה בלונדון וסגנו בקאהיר, הייתי אני ממונה על כל המחלקה, מספר ברמן, התקשר אלי הקונסול הבריטי בקושטא, להיפונטיין, וסיפר לי כי סגן-הקונסול הרוסי בקושטא החליט לערוק למערב, וכי יש לו ידיעות חשובות ביותר לגבי זהותם של סוכנים סובייטים הפועלים במערב, ובעיקר לגבי סוכנים כפולים. סגן הקונסול הרוסי לא הסכים למסור את המידע שלו בקושטא, אלא דרש שיבוא לקחת אותו ללונדון ושם הבטיח לדבר.

הודעתי מיד למטה האינטליג'נס בלונדון על העניין. עברו שלושה שבועות ולא הגיעה כל תשובה. כעבור שלושה שבועות הגיע אלי בחור שהציג עצמו כקים פילבי ואמר לי הוא נשלח מלונדון לקחת את הרוסי. להיפונטיין התקשר הקונסול הרוסי וביקש לדבר עם סגן-הקונסול. לא היה שום דבר מיוחד בטלפון הזה. ללהיפונטיין היו קשרים רישמיים עם אותו סגן-קונסול רוסי והם דיברו בעבר בטלפון (המשך בעמוד 46)

כרוז פשוט, נזכר ברמן, "זה היה לוקח לו שעות שלמות, וחוא חיה מנסח אותו חמשי-ש פעמים. חוץ מזה הוא שגא ביצים. פעם הזמינו אותנו לאיזה מקום והגישו לנו תה עם עוגה. לפתע פרץ יאיר בצעקה: ביצים, ביצים, בהתחלה לא הבנו למה הוא מתכוון, אבל ראינו שהוא נתקף בחילה של ממש. הוא הסביר שהוא אלרגי לביצים ואינו יכול להכניס שום דבר שיש בו ביצים לפה."

עם דויד רויאל קשר ברמן יחסים מייר-חדים במינם דווקא בגלל הפאשיסטים האיטלקיים. רויאל הטיל על ברמן משימה מיוחדת. יהודי, שלדעת ברמן היה איש האינטליג'נס הבריטי נוסף להיותו איש האצ"ל, הציג את עצמו בפני יאיר שטרן, לאחר פרישת שטרן והקמת לח"י, כאיש הביון האיטלקי, והציע לירות הסכם בין הלחי לבין משרדו של מוסוליני. אותו יהודי הביא למפקדת האצ"ל טיוטת הסכם בין האיטלקים ללח"י. רויאל ביקש מברמן לבדוק אם ההסכם אומנם אמיתי, וברמן טען אחר-כך בפני מפקדו, כי לדעתו ההסכם אינו אמיתי.

"כשדויד רויאל מו", מספר ברמן, "היתה זו מכה קשה עבורנו, החלטתי לפעול לשם העלאת עצמותיו לישראל. בירתו מי הקצין הבריטי המטפל בנושאים אלה ואמרו לי ששמו מייג'ר אלי כאהן. היה לי ברור שהוא יהודי, וכי המשימה להעלות את עצמותיו של רויאל לארץ תהיה קלה. אותו מייג'ר כאהן ישב בקינג דייוויד. הלכתי אליו ודיברתי איתו כמו שמדברים עם יהודי על נושאים כאלה, ולהפתעתי הרבה הוא היה קשה וקשוח. כשראיתי אותו, היה לי ברור שהוא יהודי בריטי ממוצא עיקאקי ושהכל יהיה בסדר איתו. אחר כך נודע לי כי היה זה עלי כאהן. בנו של האגא כאהן, ומי שהיה אחר-כך בעצמו האגא כאהן התחתן עם ריטה היוורת. מאחד כזה אי-אפשר היה לצפות שיעזור לנו בבעיה יהודית-אנושית כזו."

שיחת טלפון מהמודיעין

רמן עלה כסולם התפקידים באצ"ל ומונה להיות מפקד אותו אגף במש"י, שהיה אחראי על הקשר עם בנות-הברית בעת המלחמה. מפקדו הישיר היה יאיר ואחר-כך, עם פרישת יאיר, אריה פוסק. אחרי שיצר קשרים עם האינטליג'נס הבריטי, ובעיקבות הוראות מפקדת האצ"ל, התגייס ברמן לצבא הבריטי. הוא הוצב ביחידת קומנדו שמטרתה היתה להכות את הנאצים מאחרי הקוים במידבר המערבי. ברמן עבר אימונים מפרכים, אולם, אף פעם לא הצלחנו לפגוש את האוייב."

השלב הבא בקאריירה הצבאית שלו היה כאשר הועבר לתורכיה, כשהבריטים הת-כוונו לפלוש לבלקן. על ברמן הוטל אן להקים רשת של סוכנים בריטיים בבלקן, וליצור קשר עם הסוכנים הבריטיים שכבר נמצאו שם, אך הקשר עימם נותק. בגלל שהיה מפלסטיין לא גוייס למודיעין הבריטי — מאחר שלמודיעין היה אסור לגייס פלס-טינים — אלא לחיל-הקשר הבריטי, וממנו סופח לאינטליג'נס.

ברמן טוה קשרים כפולים, אנשי אצ"ל בבלקן שירתו גם את הבריטים, ולאיהודים חשבו שהם משרתים רק את הבריטים, אך שירתו למעשה גם את אצ"ל. הוא קשר קשרים מצויינים עם הפרטיזנים הקומוניסטים בטיהר, והיה איש-הקשר בינם לבין הבריטים. בכל הנוגע להצנחת אספקה ונשק בריטיים אליהם, שיכלול הרשת שטוה בהונגריה הגיע לדרגה כזו, שברמן יכול היה להעביר למודיעין הבריטי מידע על כל תנועה של צבא בולגרי או גרמני בצורה המדויקת ביותר.

פעילותו ברומניה היתה פחות צבאית ויותר פוליטית וכלכלית. הוא גייס לרשת את אנשי אצ"ל שעסקו בעליה הבלתי-ליגאלית, ושהיו להם קשרים מיוחדים בצבא ובמישטרה המקומית. אחד הסיפורים, שאותם לא ישכח ברמן בחייו, היה שיחת טלפון שקיבל מאריאל, אחד מאנשי-הקשר שלו ברומניה. אריאל התקשר אליו לקושטא והתחיל למסור לו בשפת הלוח, ללא שימוש בקוד, על תנועות צבא, מערך כוחות האוייב ותצפית מדויקת לגבי פעילות הצבא הגרמני ברומניה. "לא ידעתי אם הבחור הזה השתגע או שאני לא זומע טוב. ידעתי שאריאל הוא בחור משונה והרפתקן בלתי-רגיל, אך הוא היה איש-מודיעין מצויין, ולדבר בצורה חופשית כזו לא היה מתאים לו. לבסוף לא התאפקתי ושאלתי אותו: איך אתה מדבר ככה? הוא השיב לי: אני מדבר מטלפון במטה של המודיעין.

ברמן למישפט. הוא הואשם בהשתייכות לאירגון בלתי-חוקי. התביעה טענה שהוא חילק כרוזים שהודפסו על-ידי אירגון בלתי-חוקי. ברמן טען כי הדפיס את הכרוז זים במו ידיו ואף חילק אותם בעצמו. הוא הצליח לשכנע את השופט כי אי אפשר להאשימו בהשתייכות לאירגון, חוקי או שאינו חוקי, ויצא זכאי.

היתה זו הפעם הראשונה שברמן נעצר על-ידי המישטרה. הפעם השניה היתה בתחילת שנות החמישים כשברמן היה כבר עורך-דין וניהל את מיפעלי קיור פרייזר של אפריים אילין. הוא הוזמן לבוא למישטרה שפרעם ונשע עצר בעוון גניבת פרה. רק אחר כך התברר כי היתה זו טעות. פרה נגנבה בכפראתא ובעליה העלה את החשד כי אחד בשם ברמן, שכן בעל עדר פרות, גנב אותה. המישטרה עצרה את הברמן הראשון שפגשה, ואחר כך התנצלה בפניו.

יתכן שהמישפט בגין הכרוזים שיכנע את ברמן ללמוד מישפטים, ואמנם, כשסיים את לימודיו בסמינר למורים החליט לנסוע ללונדון, כדי הכשיר עצמו כעורך-דין. לפני שיצא לחוץ-לארץ השתתף בקורסים מור-רוים לאנגלית, ובהיותו בן 18 עלה על אוניה, בדרכו לאירופה.

אביו של ברמן לא היה יכול לממן את לימודיו. האב לקח הלוואות ומימן את ההפלגה, וכאשר הגיע ברמן ללונדון הוא החל לעבוד כמורה לתנ"ך, עברית והיס-טוריה ישראלית. קשה היה למצוא מקו-מות ללמד בהם בלונדון והייתי נאלץ ללמד ברובע מיוחד במינו, רובע הסרסו-רים והפרוצות, סוהו. לא אשכח, שכאשר

יוצע ברמן לתפקיד הוא יקבלו ברגשות מעורבים. "זה אינו תפקיד ביצועי", אומר ברמן. "הוא מטיל מיגבלות רבות ויאלץ אותי לחדול מדברים שאני אוהב לעשותם. אני לא בטוח שאני רוצה אותו."

ומילבד זאת, אם יקבל את התפקיד ייגרם לו הפסד כספי. ברמן, המעיד על עצמו שהוא איש עשיר, אומר: "אני יכול הייתי זמן להפסיק לעבוד ויש לי ממה לחיות עד יומי האחרון." אם יקבל את תפקיד יושב-ראש הכנסת ייגרמו לו נזקים כספיים בגובה של למעלה משני מיליון לירות לשנה. "יושב-ראש כנסת אינו יכול להמשיך ולכהן כעורך-דין, ואני אאלץ לסגור את המשרד שלי", הוא מסביר.

מי גנב

את הפרה

יצחק ברמן שיער מתולתל ומכסיף, משקפים עבירקו, והוא לבוש בהידור מאופק, יש לו דיבור מתון ועיניים שובבות. הוא הגיע לארץ מרוסיה בהיותו בן שבע, אביו, יעקוב, יליד כפר קטן בליטא, למד מישפטים בפטרבורג ואחר כך עסק בלימודי רבנות וקיבל הסמכה של רב. "יש לי קירבה למערך", מתלוצץ היום ברמן. "אבא שלי למד רבנות יחד עם האבא של חברת הכנסת תמר אשל." אחרי שסיים את לימודיו עבר יעקוב ברמן ללמד בבית מדרש לרבנות שהוקם על-ידי חיים נחמן ביאליק ומנדילי מוכרספרים באודסה. אחר כך שימש כרב בכרדיצ'ב, עד שעלה לארץ. המישפחה כולה הגיעה לפתח-תיקוה.

עם שרת
ברמן (מימין) בהיותו במיפעל שלו, אחרי הראשון בישראל, החליט ברמן כי העבודה

שהתה שם שנה ועלתה לירושלים. מגיל שמונה היה ברמן לירושלמי. גרנו משך שנים רבות במוסררה, עוד לפני שמישהו שמע בכלל על צ'ארלי ביטון, מספר היום ברמן. אביו של ברמן עסק מאז בהוראה ובפיקוח על מוסדות חינוך, וברמן הקטן נשלח לבית-ספר דתי כמו שתי אחיותיו, האחות הבכירה ממנו, לאה, נישאה אחר כך לדויד צבי פינקס, מי שהיה שר מטעם המפד"ל.

שש לירות בחודש

כשסיים את לימודיו באנגליה, נשאר בבירה הבריטית כמה חודשים נוס-פים, עבד כמוכיר האגודה הבריטית ליימ אות, חסך קצת כסף, ושב לארץ. כשהגיע, נכנס מיד למנגנון האצ"ל, תמורת משכורת של שש לירות בחודש, עבר קורס מפקדים, שירת במחלקת-סיוור בירושלים, ואחר-כך נכנס למש"י, המודיעין של האירגון-הצבאי הלאומי.

עם מנחם בגין לא נפגש עד לאחר המלחמה, אולם הוא קשר קשרים אימיים עם דויד רויאל ואברהם ("יאיר") שטרן. את שטרן אהב במיוחד: "הוא היה משכיל, בעל כושר דיאלקטי וכושר ניתוח פוליטי, וזה לא היה אופייני לאצ"ל. אולי משום כך התבלט יאיר כלייכך מהר. הוא היה אומנם אדם פאנאטי, מי שהאמין בכל אשר עשה ללא פשרות, אבל אצלו זה לא הסריע. כאשר הוא היה צריך לכתוב

ברמן מעיד על עצמו כי מעולם לא היה דתי. "אני לא יודע איך זה קרה. למרות שאבא היה רב והבית כולו היה בית מסורתי, אף פעם לא הייתי דתי. לא האמנתי. כמובן שלא הייתי אפיקורס להכעיס, אבל לא האמנתי. לא רציתי לפגוע באבא, לכן לא הייתי מחלל שבת בבית. לא הלכתי עם כפייה, אבל בבית הבשתי כובע שקט, כשביל הכבוד לאבא. אבל כשם שאני לא דתי כך אינני יכול לראות עצמי משתייך אי פעם לתנועה אנטי-דתית."

כשסיים את בית-הספר העממי פנה ברמן ללמוד בסמינר למורים. אז הוא החל להתקרב לחוגים הלאומיים, מהם צמח אחר-כך האצ"ל. הוא אפילו נעצר פעם, בהיותו בן 17, על-ידי המישטרה הבריטית אחרי שהשתתף בהפגנה. לאחר כמה ימים שבהם היה עצור בקישלה בירושלים, הובא